

usual a Men. El *DAG.* dóna els següents exemples d'un periòdic mall, de c. 1880: «Vaya unes coques més *nyiques*», «--- sinó per ses idees *nyiques* i mal enteses»; notem, a més, aquest exemple del mall. P. d'A. Penya: «Si ets forner, / pren el pastorador ben *nyic* / i forçut; i un bon paler» (*Po. Pop.*, p. 34). *AlcM* registra aquest mot mall. com a 'migrat, revellit', 'cric, avar' i 'malsofert, malhumorat' (aquest darrer sentit també a Eiv.), citant a més aquest refrany: «A dona *nyiga*, da-li corda fins que riga». Notem que en l'ac. de 'malhumorat' el mot apareix també com a *nic*, *niga* (i *nito*, *nita*) a Mall. i Eiv., i sembla ser la continuació del mig-savi *inic*, -*qua* (veg. *NEGUIT*). *Nyiga* 'mena de llagosta que ataca les olives' (Mall., *DAG.*), localitzat a Sòller per *AlcM*, que el dóna a Calvià com a *nyica* (variant *niga* a Bunyola i Manacor) en el mateix sentit, i com a 'insecte semblant a un abegot, sense fibló' a Maó (Men.); és possible que el nom se'ls hagi aplicat pel soroll que fan un i altre insecte.

Notem també les alliteracions: *nyec-nyec* 'les raons de dos que tot el dia estan com gat i gos' i *nyec-i-nyac* 'raons, renyines contínues entre dues persones', *nyic-nyic* 'parlar o soroll insistent i marejador' (*DFa.*, *AlcM*), *estar nyic-nyac* 'estar com el gat i el gos' (Belv. 1805, Lab. 1840); *nyic-nyac* 'lladrucs dels gossos de caça' (Mall., Men.).

Nyigo-nyigo 'onomatopeia del so d'un instrument de música de timbre nasal, com d'un violí, violoncel etc., mal tocat' [exs. de Verdager en *DAG.*, en variant *nyigo-nyic*, i també com a *nyinc-nyigo* allí]. La locució adverbial de *nyiqui-nyogui* 'fet de qualsevol manera, de construcció defectuosa, feble' (ja en Belv. 1805, Lab. 1840), la variant *nyiqui-nyaquí* localitzada per *AlcM* a Cullera i Menorca; cf. cast. *ñiquinaque* (ja en *DAut.*).

1 Sembla ser un derivat de *nyec* el men. *nyecra*, nom donat a l'ocell *Sylvia atricapilla*, conegut amb altres noms com *carbonera*, *tallaret de cap negre*, *cap negre*, en cast. *curruca de cabeza negra*; *DAG.* escriu *nyèquera* i aquesta pronúncia encara se sent segons l'anotació d'*AlcM* al costat de *nyecra*; però notem també *neguera* id., que dóna *AlcM* a Men. (s. v.).

Nyacra, V. *lacra* *Nyaf*, *nyafa*, *nyafador*, *nyafar*, *nyafegós*, *nyafila*, *nyafilar*, V. *nyaujar* *Nyagar*, *nyago*, V. *nyanyo* *Nyagolar*, V. *ganyolar*

NYAM, nom d'una planta (*Dioscorea alata* o *Sativa L.*), pròpia dels països càlids, cultivada pels seus tubercles. Les varietats principals d'aquesta planta foren portades a Amèrica des de l'Àfrica Occidental pels esclaus negres i el nom també sembla procedir de l'Àfrica, però és incert si és molt hereditari en bantú o expressió onomatopeica, creada en els primers contactes entre portuguesos i negres. □ 1.ª doc.: *DFa.*; cf. castellà *ñame* [1492, Colom, *niame*], portuguès *inhame* [1500], angl. *yam* [fi S. XVI, *iniami*].

Molts atribueixen el nom en qüestió a un mot bantú *niami*, explicat com a un derivat de l'arrel *yam* (o *ñam*) que en moltes llengües bantús significa 'menjar'.

JCoromines (*DECH* iv, 255-6, s. v. *ñame*) remarca que el problema de l'origen no s'ha estudiat pels filòlegs coneixedors de la lingüística històrica bantú, i per consegüent romanen dubtes; i la possibilitat d'una base onomatopeica suggerida per Schuchardt (*Liubl.* VIII, 140), que hi veia un sentit originari de *yam* 'fruita mengívola', no es pot excloure, sobretot tenint en compte el fet que l'arrel *yam* 'menjar' té difusió àmplia en moltes llengües (sense anar més lluny, en el català mateix que diu *fer nyam-nyam* 'menjar' i *nyama* 'polpa comestible d'una fruita', *NYAM-NYAM*) i es dóna —com ja havia indicat Schuchardt— en els dialectes criolls portuguesos i anglesos. Podria ser, doncs, un mot creat durant els primers contactes, i per a entendre's, entre portuguesos i negres, en referència a la fruita d'aquesta planta, que era d'aquests un aliment principal. La solució definitiva s'ha d'esperar fins que es plantegin el problema els especialistes del bantú. Més detalls en l'article citat del *DECH*.

Es possible que aquesta denominació *nyam* que tractem aquí fos la base de *nyàmera* [1.ª doc.: 1873, *DAG.*], el nom de la planta *Helianthus tuberosus* i de la seva fruita, dits també *nyama* i *patata de la canya* (fr. *topinambour*, cast. *aguaturma*, *pataca*, *patata de caña*, *tupinambo*). *AlcM* dóna *nyama* com a forma de Mall. i d'un punt de la Noguera, i *nyàmera* del dialecte central i de Lleida i Urgell.¹ Jamades en el seu Vocabulari dels pastors inclou *nyàmera* (recollit a Rupit) amb la nota que és molt usat com a aliment per al bestiar (*BDC* xix, 176). La planta de *nyàmera*, originària del Nord-Amèrica, fou introduïda a Europa pels francesos cap al final del S. XVII, i no seria estrany que hom li apliqués a Catalunya el nom americà d'una altra espècie de patata. Notem que el mot francès *topinambour* fou adoptat del nom de la tribu brasilera *tupinambà*, perquè la importació d'aquesta planta a França va coincidir amb la visita que feren a aquest país un grup de gent pertanyent a aquella nació (*DECH* iv, 698b, s. v. *tupinambo*). Queda una mica de dubte, emperò, car *nyama* podria ser de la mateixa base onomatopeica *nyam*, de què parlem a l'article següent, o més aviat de *nyama* 'polpa comestible d'una fruita'. Necessitem més dades per a la solució definitiva d'aquest problema.

1 *Nyèmera* 'cop violent', que duu *AlcM* de Menorca sembla ser el mateix mot canviat per la influència d'una altra paraula, potser de *nyema* que cita *AlcM* del *DFebrer* amb el sentit de 'nyefeta (persona pobre d'esprit, mancat d'enginy)'.
Nyama, *nyàmera*, V. *nyam*

NYAM-NYAM, onomatopeia de l'acte de menjar àvidament, *fer nyam-nyam* 'menjar', en el llenguatge infantil o familiar (*DAG.*, *DFa.*).

Es diu amb lleus variants: *AlcM* dóna de Mallorca *nyama-nyama* i *nyema-nyema* (ja en Amenguall, que duu també *nyem-nyem*); *nyim-nyem* fou usat per Mn. A. Alcover en les seves *Rondaies* (segons Spitzer, *BDC* VIII, 62); *nyami-nyami* (Men.); *nyam* m. 'menjar', *fer*